

RETRO

1. S drzostí na konzervatoř dojdeš

12.08.2024 RETRO - yma

strana: 14 rubrika: Medailonek

[Odkaz na originál](#)**Klíčová slova:** archiv (3); NDM (3); divadle; Ostrava; Státním

Kdo by to řekl, že dlouholetý člen Divadla na Vinohradech a činohry Národního divadla, představitel kladných hrdinů a milovníků, začínal jako mladokomik u kočovné společnosti.

Jiří Vala

Koncem 19. století začínající herci obvykle utíkali k takzvané šmíře, aby si vedle nadšených ochotníků vytříbili svůj talent a zahráli co nejvíce rolí, na které by v kamenném divadle nejspíš čekali roky. Zasloužilý umělec Jiří Vala (1926–2003), kterého proslavila role pohraničnicka Karla Zemana ve filmu Král Šumavy a postava poněkud obhroublého Martina Nedobyla v legendárním seriálu Sňatky z rozumu, takhle začínal ve svých patnácti letech za protektorátu. Vzpomínal na to v roce 1985 v televizním pořadu Miroslava Horníčka Než se zvedne opona.

První roličku si Jiří Vala zahrál v osmi letech, byl to švec Smola ve školním představení pohádky Krakonošova zahrada. Pak se ale mnohem raději věnoval sportu, až v patnácti letech ho posedla myšlenka, že by to přece jen mohl zkusit na jevišti. "Tak jsem se vypravil do toho posledního v hierarchii pražských divadel, jmenovalo se Divadlo pražských předměstí a mělo mateřský stánek v zapadlém hotelu Menton ve Strašnicích. Hrála tam kočovná společnost, tenkrát se říkalo šmíra. Tam jsem přišel jednou večer, otevřel mi takový dvoumetrový chlap a řekl, že je ředitel Macháček. ‚Copak by chtěl?‘ zeptal se mě. ‚Já bych chtěl hrát divadlo,‘ řekl jsem. ‚A copak umíš?‘ – ‚No nic.‘ – ‚A jakoupak má kvadrobu?‘ Tehdy jsem neměl ponětí, co to je. Dneska už i diváci vědí, že to bylo herecké vybavení, oblečení. Herec musel mít svůj smoking, žaket, frak, cylindr, kopny, lakýrky... A čím víc toho měl, tím větší dostával role a taky gáží. Když mi to ten ředitel vysvětlil, tak jsem mu řekl, že mám dvoje pumpky a jeden svetr. ‚To by bylo, chlapče, málo, s tím by kariéru u divadla neudělal,‘ opáčil." Zapsal si ale Valovu adresu s tím, že kdyby potřeboval, ozve se.

Netrvalo to dlouho a na Boží hod vánoční ředitel Macháček zazvonil u Valů. Utekl mu jeden herec a potřeboval, aby ho mladík nahradil. Ovšem ne v hotelu Menton, ale ve vinohradském divadle, které si na svátky pronajal a chtěl tam hrát pro děti Andersenovu pohádku Sněhová královna. "Řekl mi: ‚Tak koukal, v prvním jednání bude hrát loupežníka, ve druhém pasáka a ve třetím vichřici.‘ Odvedl mě do divadla, kde mi namazali šminky na obličej a vystrčili mě na jeviště. Když jsem uviděl tu obrovskou jámu, hlediště toho divadla, které se pak asi na šestnáct let stalo mou mateřskou scénou, tak jsem sotva něco ze sebe vykoktal. O přestávce jsem přišel do šatny a ředitel Macháček mi řekl: ‚No, koukal, jestli z nich bude herec, to nemůžu posoudit, ale jsou vánoce, já potřebuju tělo, tak tady musej zůstat.‘ A druhý den už jsem byl u kočovné společnosti angažován na obor mladokomik a hrál jsem v operetě Uličnice," vyprávěl herec Jiří Vala s úsměvem kolegům z pořadu.

I po letech vzpomínal na své první angažmá s vděčností, protože tam během jednoho roku sehrál padesát až šedesát rolí. Tolik uvádělo divadlo premiér.

Zatímco on byl nadšený, jeho otcí se to nelíbilo... "Naučil jsem se tam takové té komediantské drzosti, což jsem si ověřil na přijímacích zkouškách na konzervatoř, kam mě přihlásil můj tatínek. Protože mi řekl: Když komediant, tak aspoň študovanej." Vala se nechal poučit od kolegů z divadla, vypůjčil si červené sako a klobouk zvaný girardák a vyrazil ke zkouškám.

"Když mě zavolali do zkušebny, seděla tam plejáda českých herců a režisérů – Jiří Plachý, Miloš Nedbal, Ladislav Pešek, Jiří Frejka a další. Nejdřív jsem odříkal nějakou básničku a pak jsem předvedl Milínského z Macháčkových Ženichů, to je takový podagristický dědek. Kolegové šmíráci mi totiž radili, abych hlavně nepředváděl milovníka... A pan Plachý, což byl pak můj milovaný učitel, se zeptal: ‚Tak co byste nám ještě mohl udělat...‘ Netušil jsem, že je to oddělení ryze činoherní, tak jsem řekl: ‚Mohl bych vám zazpívat.‘ – Nejlepší by byl jakýkoli kuplet nebo milostná píseň, ale mládí je hloupé a ctižádostivé, tak jsem řekl: ‚Já vám zazpívám árii bagounkáře z Cikánského barona.‘" Když dozpíval, měl dobrý pocit, že komisi předvedl, jak se u »šmíry« hraje divadlo, zatímco komise byla zjevně v šoku.

Jiří Vala už byl na odchodu, když ho zastavil režisér Frejka. "Moment, pojdte sem. Udělejte nám takovou etudu, jak si husar v parku namlouvá holku." Vala pochopitelně nadšený nebyl, protože uměl přes padesát rolí a teď měl dělat takovou naivní scénku a ještě beze slov. "Dali mi dvě židle, holku samozřejmě žádnou. Tak jsem dělal, že po ní jedu, že se mi líbí... A najednou Frejka řekl: ‚Moment, kde máte šavli?‘ – ‚No tady, napravo,‘ odpověděl jsem. – ‚Jo? Odkdy se nosí šavle na pravé straně?‘ popíchnul mě režisér. – ‚No, odjakživa,‘ prohlásil jsem. Nato vstal básník Miroslav Haller: ‚Vážený pane, režisér Frejka ozbrojuje vojáky na divadle už pětadvacet let, tak snad musí vědět, na který straně se nosí šavle, ne?‘ A já mu na to drze odpověděl: ‚To je mi líto, můj tatínek je důstojník, tak musím taky vědět, na který straně se nosí šavle.‘ A Frejka na to: ‚Jo? Tak taste...‘ Zkusil jsem to a opravdu to nejde, když si člověk nechce vykloubit ruku. Ale jak jsem byl přídrzý z těch operet, okamžitě jsem odsekl: ‚V tom případě bych byl tedy levák.‘ To už Frejka ztratil svůj klid: ‚Chlapče, že jsi levák, to už tady pozorujeme půl hodiny. Koukej, ať jsi venku!'"

A tak nadějnou »hvězdu« kočovného divadla napoprvé z konzervatoře vyhodili. "Přišel jsem před školu a tam mi najednou přišlo líto, že mě nevzali. Tak jsem si sedl na schody a rozbřečel jsem se," přiznal Jiří Vala. Nakonec se na školu dostal, ale to už je zase jiná pohádka.

Spor, na které straně se nosí šavle, nevyhrál

Foto: [archiv NDM](#)/ Jak se vám líbí, 1950 (1), [archiv NDM](#)/ Janošík, 1950 (1), [archiv NDM](#)/ Kutnohorští havíři, 1949 (1), Press Data (1), Jaroslav Drbohlav/ ČTK/ Profimedia (1)

V letech 1948–1950 působil v tehdejším [Státním divadle Ostrava](#).

V Divadle na Vinohradech strávil Jiří Vala od roku 1951 šestnáct let. Našel tam nejen profesní uplatnění, ale i velkou lásku v podobě kolegyně Jiřiny Švorcové.

S partou stejně starých herců účinkoval v budovatelských hrách.

V ostravském divadle dostával role i v jánošíkovském stylu.

Jako kudrnatý mladík začínal u kočovníků.

V Divadle na Vinohradech strávil Jiří Vala od roku 1951 šestnáct let. Našel tam nejen profesní uplatnění, ale i velkou lásku v podobě kolegyně **Jiřiny Švorcové.**

Jiří Vala

S drzostí na konzervatoř dojdeš

▲ V letech 1948–1950 působil v tehdejším Státním divadle Ostrava.

Kdo by to řekl, že dlouholetý člen Divadla na Vinohradech a činohry Národního divadla, představitel kladných hrdinů a milovníků, začínal jako mladokomik u kočovné společnosti.

Koncem 19. století začínající herci obvykle utíkali k takzvané šmíře, aby si vedle nadšených ochotníků vytříbili svůj talent a zahráli co nejvíce rolí, na které by v kamenném divadle nejspíš čekali roky. Zasloužilý umělec Jiří Vala (1926–2003), kterého proslavila role pohraničnicka Karla Zemana ve filmu Král Šumavy a postava poněkud obhroublého Martina Nedobyla v legendárním seriálu Sňatky z rozumu, takhle začínal ve svých patnácti letech za protektorátu. Vzpomínal

na to v roce 1985 v televizním pořadu Miroslava Horníčka Než se zvedne opona.

První roličku si Jiří Vala zahrál v osmi letech, byl to švec Smola ve školním představení pohádky Krakonošova zahrada. Pak se ale mnohem raději věnoval sportu, až v patnácti letech ho posedla myšlenka, že by to přece jen mohl zkusit na jevišti. „Tak jsem se vypravil do toho posledního v hierarchii pražských divadel, jmenovalo se Divadlo pražských předměstí a mělo mateřský stánek v zapadlém hotelu Menton ve Strašnicích. Hrála tam kočovná společnost, tenkrát se říkalo šmíra. Tam jsem přišel jednou

večer, otevřel mi takový dvoumetrový chlap a řekl, že je ředitel Macháček. ‚Copak by chtěl?‘ zeptal se mě. ‚Já bych chtěl hrát divadlo,‘ řekl jsem. ‚A copak umíš?‘ – ‚No nic.‘ – ‚A jakoupak má kvadroubu?‘ Tehdy jsem neměl ponětí, co to je. Dneska už i diváci vědí, že to bylo herecké vybavení, oblečení. Herec musel mít svůj smokink, žaket, frak, cylindr, kopny, lakýrky... A čím víc toho měl, tím větší dostával role a taky gáží. Když mi to ten ředitel vysvětlil, tak jsem mu řekl, že mám dvoje pumpky a jeden svetr. ‚To by bylo, chlapče, málo, s tím by kariéru u divadla neudělal,‘ opáčil.“ Zapsal

S partou stejně starých herců účinkoval v budovatelských hrách.

▼ V ostravském

▲ Jako kudrnatý

divadle dostával role i v jánošíkovském stylu.

mladík začínal u kočovníků.

si ale Valovu adresu s tím, že kdyby potřeboval, ozve se.

Netrvalo to dlouho a na Boží hod vánoční ředitel Macháček zazvonil u Valů. Utekl mu jeden herec a potřeboval, aby ho mladík nahradil. Ovšem ne v hotelu Menton, ale ve vinohradském divadle, které si na svátky pronajal a chtěl tam hrát pro děti Andersenovu pohádku Sněhová královna. „Řekl mi: ‚Tak koukal, v prvním jednání bude hrát loupežníka, ve druhém pasáka a ve třetím vichřici.‘ Odvedl mě do divadla, kde mi namazali šminky na obličej a vystrčili mě na jeviště. Když jsem uviděl tu obrovskou jámu, hlediště toho divadla, které se pak asi na šestnáct let stalo mou mateřskou scénou, tak jsem sotva něco ze sebe vykoktal. O přestávce jsem přišel do šatny a ředitel Macháček mi řekl: ‚No, koukal, jestli z nich bude herec,

Spor, na které straně se nosí šavle, nevyhrál

to nemůžu posoudit, ale jsou vánoce, já potřebuju tělo, tak tady musej zůstat.‘ A druhý den už jsem byl u kočovné společnosti angažován na obor mladokomik a hrál jsem v operetě Uličnice,“ vyprávěl herec Jiří Vala s úsměvem kolegům z pořadu.

I po letech vzpomínal na své první angažmá s vděčností, protože tam během jednoho roku

sehrál padesát až šedesát rolí. Tolik uvádělo divadlo premiér. Zatímco on byl nadšený, jeho otcí se to nelíbilo... „Naučil jsem se tam takové té komediantské drzosti, což jsem si ověřil na přijímacích zkouškách na konzervatoř, kam mě přihlásil můj tatínek. Protože mi řekl: Když komediant, tak aspoň študovanej.“ Vala se nechal poučit od kolegů z divadla, vypůjčil si červené sako a klobouk zvaný girardák a vyzrazil ke zkouškám.

„Když mě zavolali do zkušebny, seděla tam plejáda českých herců a režisérů – Jiří Plachý, Miloš Nedbal, Ladislav Pešek, Jiří Frejka a další. Nejdřív jsem odříkal nějakou básničku a pak jsem předvedl Milínského z Macháčekových Ženichů, to je takový podagristický dědek. Kolegové šmíráci mi totiž radili, abych hlavně nepředváděl milovníka... A pan Plachý, což byl pak můj milovaný učitel, se zeptal: ‚Tak co byste nám ještě mohl udělat...‘ Netušil jsem, že je to oddělení ryze činoherní, tak jsem řekl: ‚Mohl bych vám za-

zpívat.‘ – Nejlepší by byl jakýkoli kuplet nebo milostná píseň, ale mládí je hloupé a ctižádostivé, tak jsem řekl: ‚Já vám zazpívám árii bagounkáře z Cikánského barona.‘ Když dozpíval, měl dobrý pocit, že komisi předvedl, jak se u »šmíry« hraje divadlo, zatímco komise byla zjevně v šoku.

Jiří Vala už byl na odchodu, když ho zastavil režisér Frejka. „Moment, poďte sem. Udělejte nám takovou etudu, jak si husar v parku namlouvá holku.“ Vala pochopitelně nadšený nebyl, protože uměl přes padesát rolí a teď měl dělat takovou naivní scénku a ještě beze slov. „Dali mi dvě židle, holku samozřejmě žádou. Tak jsem dělal, že po ní jedu, že se mi líbí... A najednou

Frejka řekl: ‚Moment, kde máte šavli?‘ – ‚No tady, napravo,‘ odpověděl jsem. – ‚Jo? Odkdy se nosí šavle na pravé straně?‘ popíchnul mě režisér. – ‚No, odjakživa,‘ prohlásil jsem. Nato vstal básník Miroslav Halber: ‚Vážený pane, režisér Frejka ozbrojuje vojáky na divadle už pětadvacet let, tak snad musí vědět, na který straně se nosí šavle, ne?‘ A já mu na to drze odpověděl:

‚To je mi líto, můj tatínek je důstojník, tak musím taky vědět, na který straně se nosí šavle.‘ A Frejka na to: ‚Jo? Tak taste...‘ Zkusil jsem to a opravdu to nejde, když si člověk nechce vykloubit ruku. Ale jak jsem byl přidrzlý z těch operet, okamžitě jsem odsekl: ‚V tom případě bych byl tedy levák.‘ To už Frejka ztratil svůj klid: ‚Chlapče, že jsi levák, to už tady pozorujeme půl hodiny. Koukej, at jsi venku!‘“

A tak nadějnou »hvězdu« kočovného divadla napoprve z konzervatoře vyhodili. „Přišel jsem před školu a tam mi najednou přišlo líto, že mě nevzali. Tak jsem si sedl na schody a rozbrečel jsem se,“ přiznal Jiří Vala. Nakonec se na školu dostal, ale to už je zase jiná pohádka. yma